

hláskan

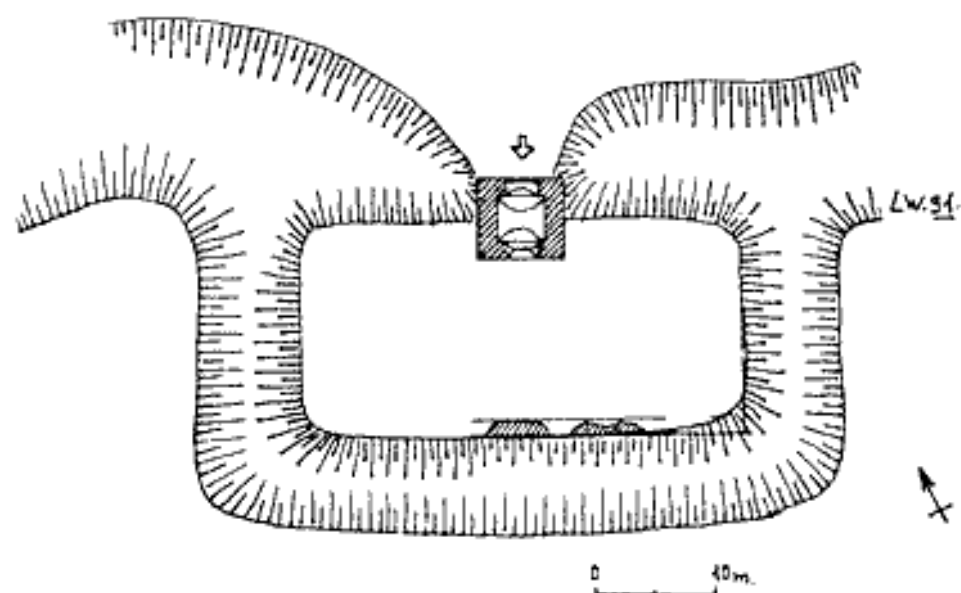
Ročník III. 1992/2

Němčice tvrz

Nedaleko Měčina, již v okrese Klatovy, leží v rozkošném položení osada Němčice se starým barokně přestavěným kostelem. Nedaleko odtud upoutá naši pozornost stará omšelá věž, stojící v zahradách a mezi domky. Tato věž je památná tak jako kostel, obě totiž připomíná na bývalé vladyky, kteří v této vsi seděli a spravedlnost zde i v okolí vykonávali. Chce-li dnes návštěvník spatřit tuto starou věž, musí vstoupit na dvůr a chalupníka požádat o dovolu, protože vše, co je předmětem jeho zájmu stojí v zahradě, jež je v soukromém držení, ač věž sama v majetku držitele zahrady není. Při mé návštěvě mi bylo sděleno, že ji opatruje obecní úřad. Škoda jen, že není zatím dostatek prostředků na opravu této vzácné památky. Věž má již chatrnou střechu a vzácné křížové klenby v patrech jsou tím poškozovány.

Tvrziště samo má tvar obdélníka obklopeného ze všech stran příkopem, který je ještě dnes hluboký i když jistě zavážením původní hloubky pozbyl. Asi uprostřed delší strany obdélníka, na samém kraji, stojí hranolová věž s valaně zaklenutým průjezdem, ve kterém je zvenčí patrný ústupek pro zvedací most, který přes příkop k věži vedl a tím k bezpečnosti tvrze nemálo přispíval. Na vnitřní straně do dvora tvrze obrácené, má věž obyčejný klenutý vjezd. Do hořejších pater věže jsem se při mé návštěvě nedostal a tak mohu říci, že podle A.

Sedláčka jsou ve vyšších patrech komnaty kryté žebrovými klenbami. Z celkové terénní situace se dá usuzovat, že tvrz měla na obou užších stranách obdélníka obytná křídla, podobně jako na hradě Menštejně; tuto domněnku může ovšem dokázat

Půdorys tvrzíště zachovalá zleva vyznačena šrafování (krokodýno).

jen archeologický výzkum. Na obou zbylých stranách uzavírala nádvoří vysoká hradební zeď, do které byla veškrta zmíněná zachovalá věž s branou a mustem. Hradební zeď, jak je ještě dnes patrná na zbytcích zdíva, sahala svým základem až na dno příkopu tvoříc tak zároveň jeho vnitřní vyzdívku. Da se s jistou dávkou pravděpodobnosti předpokládat, že byl příkop obezděn i z vnější strany. Poslední zbytky tohoto zdíva zanskly při úpravě terénu okolních zahradek. Přesnější obraz stavebního vývoje a podoby tvrze v Němčicích by v

plně míře poskytl jedině archeologický výzkum, který by na lokalitě přinesl nejedno překvapení.

Použitá literatura: A. Sedláček: Hradý, zámky a tvrze království českého, IX, str. 237, Praha 1935;

Hradý, zámky a tvrze v Čechách na Moravě a ve Slezsku, Západní Čechy, str. 229, Svoboda 1985.

Libor Wettengl

Zámecký pořádek na Jindřichově Hradci

V "Hlásce č. 4/91" v článku "Život na hradě v 16. stol." píše P. Rožmberský o zachovaných nařízeních pro správu hradů Potštejna a Litic.

I v J. Hradci se dochoval obdobný dokument "nařízený zámkový pořádek" a jeho podoba s dokumenty uvedenými P. Rožmberským je podivuhodná. Protože všechny tyto dokumenty pocházejí z doby kolem r. 1500, je pravděpodobné, že mají svůj společný vzor. Zajímavé jsou i odlišnosti, které se dotýkají získávání služebnictva, snahy vrchnosti o omezení pítí zámeckého služebnictva a zvláště zákaz pobytu potulných žoldnéřů na zámku.

Uvádím některé zajímavé body ve zkrácené podobě (v závorkách jsou poznámky editora).

Zámkový pořádek: Když se zámek má zamykati, všichni holomci k vratuom běžte i také k odmykání: jestliže některý promešká, trestán budiž. Hejtman neb úředník při tom bývaj.

Když se zámek odmykati má, zavolej na hlásné dolní, aby zohledovali vsudy a holomci, kteří dole léhají, ohledají vůkol kolem velmi pilně a tu tepruv nahoru volej, aby se zámek odmykal. Hlásni horní pilně k bráně při tom hleďte a nemá se otevřít, až úředník poroučí.

Oustavně na zámku zuostane holomkuov (10 ?), ti bez vědomí a dotazu úřednikov doluov nechoďte nikam. Též v písáňích, chceš-li kto doluov jít, úředníka se dotáz: též i čeled dělná (Dva holomci pískání k porýbnému a rybníkům, dva aby lapali pstruhy a v řekách se nekradlo; ale úředník pojezdny má po nich jít, aby v krémách neleželi a nežrali.)

Čeled, kteráž dole léhá na příhrádku, tohoť býti velmi pilnú při každém zamykání, aby ta čeled duole (dole v městě) nezustávala, než každý aby ležel na svém místě, kdež ležeti má. A jestli že by se který v tom našel moha se neuchoval, trestej jej hned věží.

Ohňuov těch hlíday a s světly žádnými zvláště při větru v noci nechoditi na zámku ani do komor, do kuchyně a ani dělná čeled na příhrádku ani v domě varním (pivovaru) ani v konci. A jak se v jstbách holomci s ohněm obierají, úředník k tomu přihlédaj a hlásným kožichy kup, aby se škody nestalo. A viděl-li by jaký nespůsob, toho hned netrp a trestaj nespůsobné. Než laterny ať mají připravené (v nároží a branách) a v nich též světla sobě ať nesou do konice, komor, a jináče ať nečini. Na noc zhášeti je (třeba).

Povězňny aby na ochoze pilně chodil a pozedny velmi pilně aby okolo zámku vždy aby šel a zvláště při obědě a večer, tu jest potřebí pilnosti největší.

Hradský pilnosť aby o tom měl, když hlásny chodí v noci po zdích hlásajíce, aby na ně zvolával ze jména a oni se hlasně oznamovali. - Vyprosi-li

se který holomek ve dne doluov, aby se vrátil, do které chvíle se vyprosil: sice úředník jej věží trestej.

Na zámek žádného nepouštěj, buď kdožkoli buď, jakžkoli známý, by pak byl i z služebnikuov JMti páně; než ať se prve opoví úředníku a úředník, jestli tiem dobře jst, že ten ještě jest (ve službě) u pána a byla-li by potřeba panská, ten se může pustiti: s rozšafností se v tom zachovej, jináč nic.

Ladi (poddaných) žádných nahoru nepouštěj, ani jeh nahore neslyš, než v světnici u dolních vrat a tak k nim sejdí; leč kterého rychtáře neb hajného, že by nesli peníze, toho pusť samého neb sama druhého a vic nic.

Úředník a purkrabie oba spolu s zámku nesjdějte, než jeden z nich vždy na zámku aby ostal. Mají-li oba sjeti, třetího zavolejte (úředního pisáře) a to jemu úředník ukaž, co zjednati má ...

Byla-li by v příhrádku jízda která, tu ti jzdni svého rotýrmajstra poslouchati (mají) a on úředníka, dokudž při zámku. Oni ale (jzdni), aby častých schůzí na zámek nečini.

Co se piv dotejče, ta jim kromě jídla braň a také vin žádným obyčejem neodpouštěj (=nedopouštěj).

Následuje nařízení o kuchyni, chlebu: Čeledi, kteráž jest při zámku hodná, chléb k snídani a k svacem avy dáván byl po bochničku a u stolu (oběda), co jeho snísti může. Chtěl-li by který dva i tři pecničky, dáti se jemu má, ale ne na rozdaj, leč ku jídlu. Kromě chleba má čeled maso, koláče, krupici, kroupy, sýry, máslo na chleba, sádlo, slaniny, vaje a slepice ouroční, když zbudú.

Čeled nesmí z zámku dolú chodit pít a užirat se - nesmí snášeti věci k jídlu doluov. Nesmí křičeti, sice karabáč v kuchyni a žíla na bráně visí.

Úředník pít najmenším dva sobě ustroj, aby jarním časem, která pláň kde na stráni u řeky jest (na západní straně hradu při pravém břehu), aby jí štěpovali atd.

Holomky verbovati ponejvíce po vsích; z městských svíků, kteří do řemesla patří, leč jen toho, který zufalý jest a k řemeslu nevtipný, jinak silný a zdravý.

Selští synové, kteří by na panství byli a při otcích svých živnosti nehleděl, ty verbovati na zámek za holomky aneb k jiné práci, k čemuž by se který trefiti mohl. A služba nechť se jim platí jako jiným. Pakli kterého k oženění a k osazení (na grunt) muožeš přivesti, také tak učini.

Chodcuov vojenských netrp a ktož muož s zámku doluov a dále žeň; nebť zrádci (sou). (Teplý, 1927: Dějiny města Jindřichova Hradce 1/2, 76-78)

Jaroslav Novák

Druhé obytné jádro hradu Rotštejna

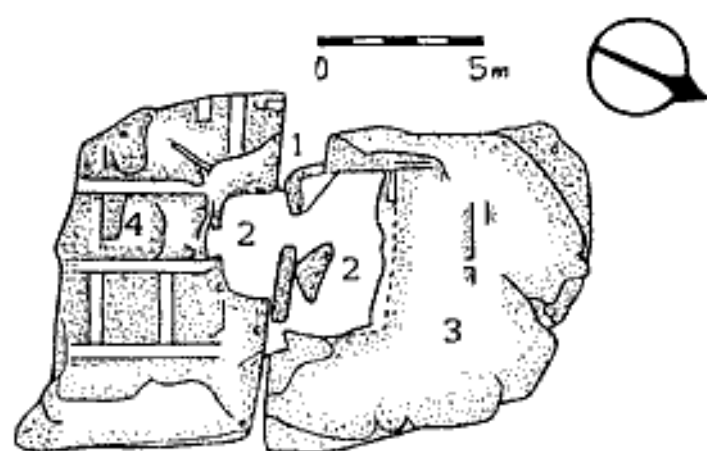
Skalní hrad Rotštejn u Turnova svou architekturou náleží mezi nejpозорuhodnější stavby svého druhu u nás. Toto panské sídlo pochází patrně z konce 13. století, po svém zničení roku 1318 bylo obnoveno. Téměř po celou svou historii patřil rodu, který se po něm psal z Rotštejna. Teprve nedlouhou dobu před zničením husity v roce 1426 náležel Paldrům z Vařin. Archeologickým výzkumem byla objevena keramika ze 14.-16. století. Jeho skalní prostory však sloužily ještě mnohem později.

Již August Sedláček v X. díle svých Hradů při popisu Rotštejna připomíná skálu Hlídku, přidávající těsně k vlastnímu skalisku hradu, na jihozápadní straně. Zmínka o blíže neurčené skále u Rotštejna, kde ležel další hrad, pochází od archeologa turnovského muzea Jana Kosmy. Nejednalo

se však o samostatný hrad. Při zpracovávání sídel Pojizeří došlo v létě roku 1991 i na dokončení mého zaměření Rotštejna. Musel jsem vystoupit i na Hlídku. Obtížný přístup průřvou mezi dvěma bloky skály sleduje jedny, a tím i původní vstup, zde doložený i řadou záseků vertikálním směrem.

Skála se dělí podle průřvy na dva bloky, jižní a severní. Vrcholová plošina dosahuje rozměrů 11,5x16 metrů. Skalním vstupem (1) se dostaneme do vnitřního podvalí (2) se zřícenými baldachy. Zde je skalní portál do tesané světnice v pískovci o rozměrech 4x4 metry. Je v níto severního bloku (4), tento je opatřený třemi řadami základových žlabů o šířce až 40 cm. Na jižním bloku je rovněž zbytek základového žlabu (3). To dokazuje přítomnost masivní stavby o rozměrech 5,5x13 až 14 metrů. Není proto vyloučen netradiční věžovitý charakter. Na severní straně mohla jít nad převis, při východní straně nad vstupem byla snad věžovitá přístavba, rovněž převislá či jako věž od vnitřní paty skaliska. Vlastní přístupová komunikace není zřetelná. Ostatní okraje skály měly blíže neznámou konstrukci, dvojice záseků nedokazuje přítomnost plotu, ale ani možné podsebití. Při snaze zrekonstruovat podobu vrcholu Hlídky musíme vycházet z obdobných velikostí základových žlabů na sousední hlavní skále hradu. Vrchol je mnohem menší. Z tohoto důvodu nemohla být Hláška jen pouhou hlídkovou věží, ale druhým obytným jádrem hradu Rotštejna. Její původní určení je možno hledat v rozrodu pánů z Rotštejna na počátku 14. století. Tehdy žili hned čtyři členové rodu, známý Vok, dále Zdeněk, Markvart a Zdeslav z Rotštejna.

Z. Fišera

Terénní náčrt skaliska s druhým obytným jádrem.

Zamyšlení nad soupisy panských sídel

V čísle 3/1991 zpravoduje Hláška byl publikován příspěvek pana PhDr. Fr. Musila, pojednávající o seznamu panských sídel pana P. Randuse, evidující sídla na území ČSFR, a dále o možnostech zpracování podobných seznamů za pomoci výpočetní techniky. Ponechme však stranou všechny vedlejší aspekty celé věci a věnujme se poněkud všeobecnější úvaze o potřebách současné "inadologie" v souvislosti s touto prací. Její výsledek ukáže, že rozhodně nepůjde o čas zbytečně promarněný.

Existence panských sídel, jejich vznik, vývoj a zánik, podoba a historie stále více přitahují stovky zájemců jak z oblasti tzv. profesionálů, tak také příslušníky "obce laické". Je pochopitelné, že - podobně jako v jiných oblastech zálib, koníčků, sběratelství apod. - i zde existovaly v době dávne i

nedávne různé pokusy sumarizovat dosažené výsledky, tj. vytvořit seznam objektů zájmu sběratele, v tomto případě seznamu panských sídel. Můžeme říci, že první seznamy vznikaly skutečně již v minulém století (Brandl aj.), nás však zajímá z pohledných důvodů především současnost.

Bylo podniknuto bezesporu již mnoho pokusů sestavit výčerpávající seznam panských sídel jak v regionálním, tak také v republikovém či celostátním měřítku. Je známou věcí, že prakticky každý ze sběratelů se pokusil - a platí to zřejmě pro všechny sběratelské obory - sestavit seznam vlastní. V této stati však pohovoříme pouze o seznamech panských sídel, které byly vydány tiskem či o kterých h je ve všeobecnosti známo, že existují. Zde se nejdále dostal zřejmě pan PhDr. L. Kurka, který vydal v letech 1971 a 1975 dva svazky edice "Pan-

ská sídla v Československu" (díl I., Slovensko; díl II. Hradby, zámky a tvrze v Čechách), a po něm pan PliDr. Fr. Musil, který k této edici přispěl III. díl, pojednávající o Moravě a Slezsku (1981, vše vydáno péčí Klubu sběratelů kuriozit při ÚKDŽ v Praze).

Již úvodem je nutné konstatovat, že tyto seznamy, které byly vlastně jako jediné přístupné větší části sběratelské obce či zájemcům o panská sídla, vycházely z takového pojetí, které je čini pro práci současného badatele zcela nepostačujícím. Zapříčiněno je to věcí jednou, zato však nezávažnější, totiž absolutním nedostatkem základních informací, které by nám práce podrobného charakteru přece jen měly poskytovat. Ze zápisu o každé lokalitě ve zmíněném třísvazkovém díle se dozvídíme pouze to, že v katastrálním území určité obce určitého okresu se vyskytuje panské sídlo určitého typu v daném stupni zachovalosti. To je však informace, která je dnes prakticky nepoužitelná. Každý jistě ví z vlastních zkušeností, že takto "lokalizovaná" stavba může být hledána úspěšně či lépe bez úspěchu mnohdy celé dny a týdny. Ostatně již druhý a třetí svazek "Panských sídel" sám dosvědčel, že touto typu prací je dnes již odzvoněno. V minulosti měly sice nepopiratelný význam pro základní rozvoj tohoto druhu zájmu a zprostředkování informací, získaných mnohdy velice pracně expedicemi a příspěvků vydaných knižně, pročitáním rukopisných prací, spoluprací s dalšími badateli či zájemci apod., ale dnes je jejich význam již minimální. Právě ve druhém a třetím svazku zmíněvané práce je mimo hlavní státě několik stovek oprav a doplňků, které mnohdy vyplývaly pouze z nedokonalosti základního zápisu každé lokality, resp. z toho, že tento zápis o lokalitě vlastně kromě kromě její existence (a to ještě i ta je v mnoha případech velice sporná) vůbec nic nevyprávěl.

Jestliže ovšem odmítneme práce výše zmíněného typu jako nedokonalé a dnes vlastně již nepotřebné, otázkou zůstává, jak vlastně dál věřit tomu, že každý zájemce o panská sídla se na tuto otázku pokusil odpovědět již sám, takže následující řadky autor této stáť nepovažuje za nějaký originální a vše řešící přístup k řešení. Je však jistě dobré pokusit se alespoň v obrysech načrtnout jisté vodítko a vyvolat diskusi o nastíněné problematice, aby z ní vykrystalizovalo skutečně životaschopné řešení celé záležitosti.

Jestliže před vlastním pokusem o naznačení jedné z možných cest k vytvoření kvalitního seznamu, je nutno se zmínit o věci přímo zásadní. Jestliže se zajímáme o panská sídla, jsme nuceni charakterizovat jejich jednotlivé typy. Vždyť bez zcela přesně vymezeného okruhu zájmu není možné žádný seznam vytvořit. Oba výše zmínění autoři se o to sice pokusili, ale prakticky všechny jejich charakteristiky (hrad, tvrz, zámek, panský dům, letohrádek) můžeme považovat pouze za "procování", neboť bez výjimky budou muset být podstatně zpřesněny a doplněny. Obsahují totiž řadu nepřesností či nejasností, které by nás pouze zaváděly. Kromě toho se však oběma autorům z jejich definice "vymykly" desítky lokalit, nacházející se kdesi na pomezí mezi panským sídlem a prostým typem vystavnějšího obydlí, jejichž charakteristiku pak doposud nikdo nepodal (celá řada lokalit, vystupujících v prame-

nech pod ternutými sídlo, dům, dvůr, obydlí, resp. Sitz, Herrnsitz, Haus, Vorwerk ap.).

Po vyjasnění této otázky, tedy co vlastně zahrnují do přípravovaného seznamu, můžeme teprve přistoupit k vlastní práci. Ze své praxe vím, že základním kamenem urazu je často zdůvodnění, proč je daná lokalita považována za panské sídlo a tudíž je zahrnuta do seznamu. V mnoha případech se totiž nestalo odvolávat na literaturu, je nutno jít do pramenů. Konstatováno, že v lokalitě A se nachází či se nacházelo panské sídlo proto, že tak uvádí v jiném seznamu či díle pan XY, dnes užšťop asi jen těžko. V mnoha případech je zřejmé, že práce při tomto rozhodování musí být nutně kritickejší, než nepěří. Současně ovšem právě v takovýchto momentech je zapotřebí přemýšlet, co ještě panské sídlo je a co již není. Právě k tomu nám pomáhá na výše zmíněné dělnice jednotlivých typů panských sídel. Vždyť již nepochybně bylo prokázáno, že lokality považované dlouhá léta setletí za panská sídla paní vlastně nikdy nebyly (např. budova sypky v Pernolci, ale například že existují či existovala panská sídla v takových lokalitách, kde nejen že nikdy vůbec předpokládána, ale jejich existence v nich byla dokonce nadebývá důkazy zpochybňována velkou měrou se o to chovali ze strany autorů nechtěně přecházejícího nakladatelství vyhledat. Nové studie posmrtných a dalších pramenů vedly a stále vedou ke znovunalezení nových a dalších lokalit s panskými sídly (případně právě na základě posmrtných či jiných zmínek o objektech se je poté podařilo nalézt rovněž i v terénu např. Křtiny, Krušovice, Nový Těchov ap.).

V konečném důsledku to však znamená uvést u celé řady lokalit, které jsou v dosavadní literatuře neznámé, alespoň základní historické údaje, a to pokud možno podle pramenů vedle jako dále v pořadí následuje přesná lokalizace objektu v případě, že existuje, nebo lokalizace objektu záměrně na základě pramenů literatury, domografie, mapových či dalších podkladů. Lokalizace musí být provedena nejen slovně, ale nejlépe rovněž v načrtku či přímo v mapě vhodné měřítka a snáší dostupnosti. Mnohdy totiž ani sebelepší slovní lokalizace nepostačuje k nalezení objektu v terénu.

Poté je důležité uvést stupeň dochovanosti objektu a jeho základní popis. Zde však bude zřejmé potřeba ustoupit od praxe, využívané v dosud publikovaných soupisech. Ty dělí každý typ panského sídla do tří skupin od existujících staveb dochovaných v celku přes zbytky staveb až po jejich stopy. Především druhá a třetí skupina velice často buďto splývaly (rozdílem mezi nimi se dělo podle toho, zda např. z hradu či tvrze zůstaly dochovány zbytky zdí, nebo ne), případně objekty velice snadno putovaly ze skupiny třetí do druhé (stačilo, aby např. archeologický výzkum odhalil zbytky zdí na lokalitě, což je má většinou tzv. zámkových objektů velice snadné). Přitom autoři tohoto dělení vůbec neuvažovali o tom, že pro středověké stavebníky měly velice často upokud ne ve všech případech podstatně větší význam zemní práce při budování opevněné lokality, než na ní postavené stavby, případně neuvažovali o existenci takových lokalit, které nebyly vystaveny z materiálu, který by byl schopen přikrýt trosky stavební

poверхu terénu zanechat. Zdá se proto, že nejpraktičtější je ponechat každému objektu zatčení do jedné skupiny (hrad, tvrz, zámek apod.), což byvá sumo o sobě někdy velice složité (zvláště u drobnějších hradů, tvrzí či staveb ze 16. století) a poté charakterizovat slovně stav zachovalosti místo rozměňování každého typu do dalších skupin.

Jako velice výhodné a užitečné se jeví doplňovat tyto údaje soupisem základní literatury o objektu (existuje-li), soupisem publikovaných nebo uložených starých plánů či nových zaměření, nákrešů apod., soupisem starých vyobrazení včetně místa uložení apod. Jen takto pojatý soupis panských sídel je na dostatečné úrovni současného bádání o panských sídlech skutečně "životaschopný", neboť přináší všechny základní údaje o objektu, které mohou být lehce aktualizovány či doplňovány.

Z výše naznačeného pokusu o vyplnění hlavních zásad pro vytváření skutečně "živeschopného" seznamu vyplývá několik základních myšlenek. Předně je jasné, že takovýto seznam může vytvořit jedině pouze pro určitý region, ale rozhodně ne např. pro území bývalých krajů nebo dokonce celých republik. Jedná se o typ práce vysloveně týmové, která má úspěch zaručen pouze při spolupráci více jedinců, ovšem s jedním centrem a výstupem pro všechny. Centrum má při tom úkol zásadní, totiž jednotný. Musí být tvořeno dvěma - třemi osobami, kteří všechny náhody či předané poznatky upravené do jednotné formy zapsa a zanesou je zvolenou formou (kartičky, databáze aj.) do seznamu. Takováto spolupráce ovšem předpokládá určitý vklad do začátku a rovnocenné výstupy pro všechny zúčastněné. Kromě výše naznačených teoretických (zatím) otázek, které bude nutno zodpovědět, to rovněž znamená soustředění poznatky všech zúčastněných, sestavit základní seznam a ten dále vhodně zvolenou formou spolupráce a práce ověřovat, doplňovat a rozšiřovat podle předem stanovených kritérií.

Bylo by možné ještě dále popisovat, konkretizovat a upřesňovat další aspekty práce při vytváření soupisu panských sídel. Je evidentní, že takto pojatá práce s vytvořením seznamu přinese celou řadu předpokládaných i nově se objevivších potíží. Jedno je však jasné. Z výše řečeného vyplývá, že seznam panských sídel pojatý dosud tradičně, podle staršího způsobu chápání soupisu, dnes již nevyhovuje. Toto hodnocení se však týká bohužel rovněž seznamu pana P. Randuse, o kterém byla řeč na samém počátku tohoto příspěvku. Pokud měl autor příspěvku možnost shlédnout alespoň část tohoto soupisu (okres Cheb a hlavní město Praha), od starších seznamů se odlišuje vlastně jen tím, že ve známých případech je rozšířen o krátké formulované lokalizaci. To je oproti staršímu rozhodně posun vpřed, avšak dnes již nepostačuje ani to. Seznam tak vlastně opakuje všechny neduhy starších seznamů. Velice zajímavá je však jedna věc. Celá řada zájemců či badatelů o panských sídlech se již dlouho snaží vytvořit dobré teoretické východisko k vytvoření seznamu, ale přitom tu již takový pokus byl včetně jeho publikování v časopisu.

Již na přelomu let 1941/1942 vyšel v časopise *Sudeta* (Neue Folge Band 2) příspěvek od Volkmaru Hiemsehe Vorarbeiten für eine vorgeschichtlichen Burgenatlas des Sudetenlandes (tedy Přípravné práce pro vytvoření atlasu prehistorických hradů na území Sudet, str. 127-133). Tento příspěvek je - i přes své půlstoleté stáří - stále velice centry, neboť ukazuje, že již tehdy se snahy badatelů ubíraly cestami, které my dnes znovu a pracně odkrýváme.

Celá akce byla započívána Úřadem pro prehistorii v Teplicích (Amt für Vorgeschichte), jehož první oddělení připravovalo a započívalo práce na vytvoření tohoto atlasu. Je zajímavé, že již tehdy se počítalo s účastí na to značnou okresních spolupracovníků. Pro ně měly být vytvořeny karty s předtisknutými kolonkami k vyplňování základních údajů. A právě zde jsme u onoho velice zajímavého bodu. Každá karta obsahovala kromě přesného určení místa každé lokality (kraj, okres, plemo třetí, číslo parcely, mapové určení lokality) rovněž popise lokality (poloha v krajině, typ opevnění, rozměry, zvláštnosti, technika výstavby např. vahu, zachovalost lokality, majitelé pozemků, na kterém se nacházela, soupis nálezů, jejich datace, uložení, literatury o lokalitě - všechny údaje o zaměřování lokality atd. Nežlhom součástí karty byl plán nebo alespoň náčrt lokality.

Přimo v příspěvku pak byly rady pro spolupracovníky a co možná nejjednodušších způsobech zaměření lokality nebo alespoň o pořízení jejího plánu či nákrešů.

Jedna se tedy o příspěvek velice pozoruhodný, neboť můžeme srovnávat snahu badatelů před více než půlstoletím o vytvoření něčeho, o co se pokoušíme rovněž my.

Podle výše naznačených nových požadavků na zpracování panských sídel o co však zisk můj roztentá vlastně nevytvoří žádný seznam; zdá se, že přesnějši formou názvu výsledku práce je již seznam, ale katalog. Můžeme pak ovšem konstatovat, že teprve po vytvoření takového katalogu lze sestavit pouze přehledný seznam lokalit s panskými sídly, tedy takový seznam, kterým vše začínalo místo toho, aby jim vše končilo. Na tomto poli tedy bude muset být vykonáno ještě mnoho teoretické práce před tím, než budeme moci přistoupit ke skutečně tvůrčí praktické práci na vytvoření katalogu a později rovněž seznamu panských sídel.

Cílem tohoto příspěvku rozhodně nebylo zodpovědět všechny všeobecné otázky, vedoucí k teoretickému návohu, jak vytvořit katalog. To ani nebylo možné. Autor chtěl jen nastinit některé základní okruhy problémů, které před budoucími zpracovateli budou stát. Nejvyšším oceněním jeho práce bude pak rozhodně to, podaří-li se vyvolat na dané téma bohatou diskusi. Vždyť jediné takovým způsobem bude možné dubrat se záhy ke konkrétním výsledkům a přes ně konečně k práci na vytvoření tolik potřebného katalogu. A přitom stránky našeho periodika k tomuto přimo vylučej!

J. Hlovec

Pověsti jako pramen zjišťování neznámých panských sídel v Čechách

Přestože hradů, zámků a tvrzí známe v Čechách množství počítatelné na tisíce, stále ještě je možné objevovat lokality, které doposud poznání unikaly. Archivní prameny a zejména důkladná prospekce přímo v terénu stále přináší nové a nové objevy. Efektivní terénní průzkum nelze provádět nahodile, ale je potřeba orientovat se na fortifikačně výhodné polohy, u kterých se vyskytují další indicie, svědčící o existenci opevněného sídla. Vedle pomístních jmen, ať již užívaných dodnes nebo zaznamenaných v historických pramenech (zejména na starých mapách), představují důležitou stopu zaniklých fortifikací i pověsti a strašidelné zkažky.

Je samozřejmé, že tajemné prostředí rozpadávajících se zřícenin a romantických scenerií působí na vznik pověstí jako živá voda a tak nepřekvapuje, že s objekty kastelologického zkoumání je spojena výrazná většina lidových pověstí a vyprávění plného strašidel a duchů. Část z těch, jejichž dějiště nalzáme na českých, moravských a slezských hradech, zámcích a tvrzích, byla literárně zpracována v 70. letech knižně (Lisická 1970, Lisická 1972). Přestože se jedná o ryze beletristicky pojatou práci, úzká vazba ke konkrétním objektům vedla u díla zaměřeného na oblast Čech ke zpracování vlastivědné partie knihy, v níž jsou uvedeny nejstručnější údaje o 120 lokalitách, kterých se obsah knihy týká (Roubic 1972).

Zásadní příspěvek k rozšíření našich znalostí pověstí z Čech, Moravy a Slezska a v užším měřítku i na Slovensku přineslo v poslední době pražské nakladatelství Paseka svým půvabným Labyrintem tajemna (Stejskal - Marenčí 1991). Po všech stránkách zdařilé dílo prezentuje dlouholetou badatelskou činnost zejména prvního z uvedených autorů a shrnuje informace z více než dvou stovek většinou starých lokálních sbírek pověstí (Stejskal 1991, s. 460-463). Jednoznačná převaha pověstí a zkažek spojených s existencí hradů, zámků a tvrzí nás přivedla k myšlence porovnat bájeslovné lokality s objekty známými z kastelologických soupisů.

V první etapě jsme se zaměřili na území Čech. Vypsané lokality, objevující se v zaznamenaných pověstech, byly podrobeny postupné komparaci jak s klasickým soupisem (Sedláček 1882-1927) tak s moderními kompendii (Hrady a zámky v Čechách 1986; Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku 1981-1989) a konfrontována s dostupnými lokálními soupisy (Kašička-Nechvátal 1986, Kašička-Nechvátal 1990, Procházka-Úlovec 1988-1991) a z literatury známé objekty byly vyhledovány. Výsledkem je následující soupis lokalit, ve kterých podle pověstí a strašidelných historek kdysi stával hrad, zámek či tvrz a které nabývaly dosud identifikovány. Uvádíme je abecedně s příslušností k okresu a bližší lokalizací a s

jádrem kastelologické informace. Všechny tato údaje jsou převzaty ze Stejskalova Průvodce.

ABERTAMY (Karlovy Vary), 18 km SZ od Karlových Varů, Zřícenina hradu ve skalním útvaru Skalka (Felsl).

ČASTROV (Pelhřimov), 10 km V od Kamenice nad Lipou, Hrad Barborka na místě hájovny stejného jména.

ČESKÉ BUDĚJOVICE, V Tomkové lese poblíž Roudného hrádek Rammschüssel.

DUBNO (Příbram), Hrad na vrchu nad tzv. Kostelní cestou směrem k Bytízu.

HOLICE (Pardubice), 17 km V od Pardubic, Hrad na Koudelec.

HORNÍ SLAVKOV (Sokolov), 7 km JV od Lokte, a) Hrad v lese Hrad mezi Slavkovem a Doubím b) Propadlý zámek v hoře Chrudim (Krudum)

HOSTOMICE (Beroun), 11 km SZ od Dobříše, Zakletý hrad na vrchu Bábě.

HRADEC KRÁLOVÉ, Zakletý zámek v rybníce mezi Pražským předměstím a vsí Kukleny.

CHRAŠTICE (Příbram), 13 km J od Příbrami, Tvrz na vrchu Pteč (633 m) SV od vsi.

JÁCHYMOV (Karlovy Vary), 15 km S od Karlových Varů, Zakletý zámek na Stříbrném vrchu.

JANKOV (České Budějovice) 15 km JZ od Českých Budějovic, Pozůstatek hradu loupeživého rytíře při cestě z Jankova do Křemže - skalisko Koží kámen.

JANOV NAD NISOU (Jablonec nad Nisou), 7 km S od Jablonce, Zbytek skalního hradu na 15 m vysoké skále východně od Janova.

JANSKÉ LÁZNĚ (Trutnov), 15 km SY od Trutnova, Hrad na skále Harfa nad Janským Lázním směrem k Maršovu.

KOŘENOV (Jablonec nad Nisou), 9 km SV od Tanvaldu, Zámek v poloze Na hradišti poblíž Malířských skal u osady Rejdice.

KRAŠLICE (Sokolov), 29 km SZ od Sokolova, a) Propadlý hrad na Vysokém kamenu b) Zkamenělý hrad loupeživého rytíře na vrcholu Špičáku.

LÁZNĚ BĚLOHRAD (Jičín), 15 km V od Jičína, Propadlý hrad v místě Na kopci (489 m).

LITOŠICE (Pardubice), 8 km Z od Přelouče, Hrad na vrchu Vražda JZ od Litošic.

MACHOV (Náchod), 5 km JV od Police nad Metují, Zkamenělý zámek na hoře Bor (915 m).

MALÉ ŽERNOŠKY (Litoměřice), 8 km Z od Litoměřic, Templářský hrad.

MIKULÁŠOVICE (Děčín), 7 km JZ od Šluknova, Hrad loupeživého rytíře na hoře Herrschelsberg.

MILEVSKO (Písek), 23 km Z od Tábora, Hrad v poloze Na záncích u Zbuzlavi.

MYSLÍV (Klatovy), 9 km J od Nepomuku.

Zkamenělý hrad na vrchu Kákovský kámen (655 m).

PCHERY (Kladno), 4 km S od Kladna. Tvrz SV od obce v poloze V Kodřicích.

PŘÍBRAM, Panské sídlo - zbořený dům čp. 55, zvaný Na hrádku.

ROKYCANY, Hrad na vrchu Vyřídudchu nad cestou k Holoubkovu.

ŘEPIČE (Strakonice), 4 km SV od Strakonice. Hrad loupežného rytíře na vrchu Jaslov.

VYSKYTNÁ (Pelhřimov), 9 km V od Pelhřimova. Templářský hrad na místě stojícího kostela P. Marie.

VÝSLUNÍ (Chomutov), 15 km Z od Chomutova. Hrad na Jelení hoře.

ZINKOVY (Plzeň - jih), 6 km Z od Nepomuku. Tvrz v místech malešovského lesíka u osady Kokořov.

Jsmo si vědomi toho, že v mnoha případech pověsti neobrážejí tradovanou pozitivní mdicu o existenci fortifikace či panského sídla. Nevynecháme ani to, že s lokální problematikou úzce obeznámený badatel bude moci některé z publikovaných informací uvést na pravou míru tak, jako i my jsme to učinili u některých údajů, znečitelněných tradovaným podáním. Jako příklad uvádíme údajný loupežnický hrad Buttna, ležící u Mladé Boleslavi (Stejskal 1991, s. 264). Pod tímto zkomoleným názvem se skrývá jenou věže hradu Michalovice - Putna. Zejména řada pověstí o zkamenělých a "zpropadených" zámcích jistě vychází z romantické podobnosti skalních útvarů s mnohými zříceninami, podobné jako v nedávné "objevitelské horečce" byla řada různě vysvětlitelných záseků v pískovcových oblastech interpretována pouze jako pozůstatky skalních hrádků. Přesto se domníváme, že v některých případech pověsti zaznamenávají prav-

divou informaci a že předložený soupis může posloužit řadě amatérských či profesionálních zájemců o kastelologii jako podnět k prověření reálnosti pověstmi tradovaných údajů. Tedy úkol jako stvořený pro členy KASu.

Závěrem bychom chtěli upozornit na to, že vtipováním 31 možných kastelologických lokalit bychom čtenáře nechtěli ochudit o zážitek z četby knihy Labyrintem tajemna. Její textová část, grafická úprava a velké množství ilustrací, v nichž kromě strašidelných bytostí nalezneme značný počet reprodukováných starých rytin hradů, z ní čtí jednu z nejkrásnějších knih vydaných v roce 1991. A tak i mezi ostatní produkci nakladatelství Paseka, které je již proslulé vydáváním dokonalých knih, představuje špičkové dílo, které by nemělo chybět v žádné knihovně.

Literatura: Hradý a zámky v Čechách 1986, Olympia Praha; Hradý, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku 1981 - 1989, I-VII, Svoboda Praha; Kašička F., Nechvátal B. 1986, Tvrze a hrádky na Strakonicku, Muzeum středního Pootaví Strakonice; Kašička F., Nechvátal B. 1990, Tvrze a hrádky na Prachaticku, Okresní muzeum Prachatic; Lisická H. 1970, Z hradů, zámků a tvrzí, Svoboda Praha; Lisická H. 1972, Z českých hradů, zámků a tvrzí, Svoboda Praha; Procházka Z.-Úlovec J. 1988-1991, Hradý, zámky a tvrze okresu Tachov 1-3, Okresní muzeum Tachov; Roubíc A. 1972, Hradý, zámky a tvrze a jejich uživatelé, in: Lisická H., Z českých hradů, zámků a tvrzí, Praha, s. 485-554; Sedláček A. 1882-1927, Hradý, zámky a tvrze království Českého I-XV, Praha; Stejskal M.-Mareš A. 1991, Labyrintem tajemna aneb Průvodce po magických místech Československa, Paseka Praha.

Zdeněk Dragoun - Michal Dragoun

Čtyři Kozlovy Českého ráje

Jednou ze zajímavostí Českého ráje jsou čtyři místa nazývaná Kozlov, ke kterým se váže existence již zaniklého středověkého sídla. Jsou zcela rozdílných poloh a patrně nemají mezi sebou nic společného. Jeden Kozlov byl hradem, druhý hrádkem, třetí lze považovat za opevnění či tvrz a v posledním se nacházel snad jen pouhý dvorec. Ani v jednom případě neznáme přesného zakladatele a můžeme se jen domnívat. Toponomastické vysvětlení slova Kozlov vychází ze jména Kozel - Kozlův dvůr. To ještě neznamená, že vždy zakladatel byl Kozel nebo Kozlové.

Nejznámější Kozlov se nachází tři kilometry jihozápadně od Turnova. Zbytky skalního hradu patrně zaujímají plochu části staršího slovanského hradiště, historik J. V. Šimák uvádí nálezy hradištní keramiky. Středověké sídlo Chlum zde existovalo ve 13. století a jeho budovatelem byl některý z Markvartců. Zaniklo asi nedlouho po založení významnějšího hradu Valdštejna. Uvádění Valdštejnův se psali po Chlumu, a to podle všech okolností zaniklém hradě či tvrzi Chlumu u Lou-

nice nad Popelkou. Na svahu Tábora k Lounici je problematická poloha. V tuto dobu již známý Chlum neexistoval, a teprve jako pustý získal i pojmenování Kozlov, dnes jsou obě jména užívána rovnocenně.

Podobně známý Kozlov leží na katastru obce Košov, částečně ovšem též Kněžnice, počítá se proto k semlaskému i pčinskému okresu. Nachází se tři kilometry jihozápadně od Lounice nad Popelkou. Zříceniny nevelkého hrádku se zbytky obvodové zdi obklopuje dosud příkop. Hrádek vznikl ve 14. století, Bohuslav Balbín kladl jeho zánik do doby pohusitské, není však přímých dokladů. V soudní knize města Jičína od 2. poloviny 14. století do počátku 15. století jeho existenci nic nepřipomíná. Součástí pozůstatků je částečně přístupná podzemní ústupová chodba z hradu.

Třetí Kozlov je nejméně známý a jeho název se patrně udržel jen lidovou tradicí. Dva kilometry jihozápadně od Železného Brodu se zvedá skalnatý ostroh s množstvím přitesaných skalisek a balvanů. Na jeho vrchole vysoko nad obcí Koberovy při

osadě Hamrštejn měl podle pověsti stávat hrádek či tvrz loupeživého rytíře Kobery. Skutečností je ovšem, že okolí náleželo k hradu Navarovu, kde sídlili mezi jinými Čúchové ze Zásady a Hazmburkové. Člen prvního z rodů, Jan Kozel ze Zásady měl někdy po roce 1383 určitý majetek ve vsi Smrčí, ležící jen dva kilometry jižněji. Kozel a Kozlov nemusí mít souvislost, podobně jako zcela nepodložená zpráva o tom, že zmíněná lokalita sloužila v 15. století za Hazmburků jako opěrný bod. Samotné pojmenování přilehlé osady Hamrštejn, původně Hamrštejn odvozený od kutání železné rudy a hamrů naskytá otázku o možnosti, že se hrádek nazýval i Hamrštejn.

Čtvrtý Kozlov je neveliká osada tři kilometry severovýchodně od Sobotky na katastru obce Roveň v jičínském okrese. Není zde patrných stop po sídle. Má se zde nacházet původní poloha nazývaná Hrádek a v 16. století v těchto místech byl Kozlovský rybník a osada vznikla až později. Místo je bezpochyby rodištěm vládycké rodiny Kozlovských z Kozlova, z nichž Hynek Kozlovský z Kozlova v roce 1603 koupil sousední ves Mladějova a postavil v ní renesanční tvrz. Rod Kozlovských mohl i pocházet z hradku Kozlova u Loučovic nad Popelkou.

Hlubší poznání Kozlovů by mohly objasnit archeologické výzkumy a hledám dalších dokladů k jejich skutečnému původu.

Z. Plšera

Z hradů, zámků a tvrzí

Zájem o pronajmutí zámku v Děčíně má firma Engela z Hlinska a německá firma Fornax. Základem koncepcí obou firem je proměna zámku v luxusní hotel. Hana Slavičková (Zbrojnická 1, 405 02 Děčín) žádá touto formou členy klubu o sdělení případných zkušeností s těmito firmami.

V.P.

Dne 29. února 1992 bylo při návštěvě zřícenin hradu Tetína (okres Beroun) zpozorováno narušení zbytků zdiva. Byly odkryty základy jedné z obvodových zdí bývalé obytné budovy hradu, dochované dosud na úzkém výběhu skalního terenu nad prudkým spádem do údolí. Je proto jen otázka času, kdy obnažené zdivo, zbavené půdního krytu a porostu, který je doposud zadržoval na skále, sjede do údolí. K narušení muselo dojít v době poměrně nedávné, neboť stržená půda byla rozptýlena po celém úbočí pod obnaženým zdivem.

J.Ú.

Tvrz Řeňče, jedna z mála v podstatě zachovalých goticko-renesančních tvrzí v okr. Plzeň-jih, byla konečně zařazena do státního seznamu nemovitých kulturních památek. Snad to pomůže objekt zachránit.

T.K.

O zámek v Mirošově (ok. Rokycany) se přihlásili oprávnění dědici. Značně zdevastovaný objekt mají v úmyslu využít jako hotel s restaurací a hernou; rekonstrukce bude stát 8 milionů Kčs.

Vzniká nadace Convictus, jejímž cílem je shromážďovat prostředky na záchranu hradu Grabštejna (ok. Liberec). Nadace si chce hrad pronajmout a vytvořit zde vzdělávací a kulturní centrum pro mládež. Objevil se však také návrh na přestavbu hradu na mezinárodní hotel. V roce

1991 věnoval náš stát na rekonstrukci Grabštejna 1,6 milionů Kčs.

Za 8000 marek měsíčně pronajalo město Kufarňo, Chomutovův zdejší hrad firmě z Heidelbergu (SRN). Firma provede rekonstrukci hradu (s ohledem na památkový charakter objektu) a přemění jej na luxusní hotel. Náklady – 100 milionů Kčs.

Zámecký park v Manětíně (ok. Plzeň-sever) prochází v současné době rekonstrukcí, jejímž výsledkem bude obnova barokní zámecké zahrady. V loňském roce byla sondáží zjištěna původní úroveň terénu, znovu odkryt rybníček elipsovitého tvaru a odstraněn náletový a poškozený porost. V letošním roce již začne vlastní obnova parku, mimo jiné výsadba nové zeleně a přeložení cest tak, aby podoba zahrady korespondovala s vlastním zámeckým objektem.

J.F.

Bývalá tvrz ve Vikošově (okr. Plzeň-sever), která je dnes zcela neadekvátně využívána státním statkem, bude vrácena v rámci restituce původnímu majiteli.

J.F.

Již rok působí na hradě Krašově (okr. Plzeň-sever) obnovený Spolek pro záchranu hradu Krašova, který se především snaží zavést zde regulovaný provoz. V loňském roce byl hrad vyčištěn od odpadků a provedeny některé výsádky zdiva. Letos budou práce pod dohledem Památkového ústavu pokračovat a bude zde zřízena naučná stezka.

J.F.

V vinoru bylo v souvislosti s navrácením zámku Orliku Karlu Schwarzenbergovi započato také s přebíráním více než 9000 položek zámeckého mobiliáře.

Zprávy z klubu

Kalendář akcí

4. dubna	Praha	vycházka do Posázaví
7. dubna	Plzeň	členská schůze
11. dubna	Plzeň	vycházka na Klatovsko
24. dubna	Plzeň	vycházka ke Kunětinu Hradku
27. dubna	Praha	členská schůze
1.-3. května	Hr. Králové	- automobilový zájezd do Kladska a Svidnicka (Polska republika)
8.-10. května	Praha	autobusový zájezd do Podlyjí
28.-29. května	Brno	konference o arch. vyzku mezi na moravských a slezských hradech

Rada

Zpráva o činnosti v roce 1991.

Rok 1991 byl pro život KASu velmi důležitý, neboť se rozbíhal život klubu v novém uspořádání do poboček. Již závěrem roku 1990 se ustavily pobočky v Plzni, Praze a v Hradci Králové, během roku 1991 přibyla čtvrtá pobočka v Brně. Radě se postupně podařilo uspořádat vztahy mezi ní a pobočkami, i když některé problémy přetrvávají.

Podařilo se udržet vydávání klubového zpravodaje Hláska a zvládnout nápor administrativní práce (bylo vyřízeno 87 došlých dopisů a z vlastní iniciativy odesláno 20 dopisů). Byly rozeslány registrační karty, sloužící k evidenci členů a k zamezení možnosti zneužití jména klubu osobami trestanými za poškozování památek.

Rada na svém prvním ohledávkovém jednání dne 20. 11. 1991 zvolila svým předsedou RNDr. Josefa Mílera, přijala opatření ke zlepšení tisku Hlásky a naplánovala vydávání přílohy Hlásky. Též se rozhodla ověřit možnosti vydání kalendáře pro rok 1993 - rok 150. výročí A. Sedláčka. K témuž výročí jsme podali návrh Komist pro známkovou tvorbu Ministerstva spojů na vydání poštovní známky se Sedláčkovým portrétem, který byl akceptován. V průběhu roku 1991 získala Rada dotace na tiskovou činnost od Ministerstva kultury ČR a od zastupitelstva města Plzně. To umožnilo Radě udržet členská cenová Hlásky a CB II na úrovni nižší, než jsou skutečné náklady i u Hlásky o 2,50 Kčs na číslo a u CB II o 50 Kčs). Koncem roku byl odeslán dopis ministru kultury požadující přísné sankce proti měteli tvrze v Dobrušce. Pro příznivce klubu, kteří mzerovali v Hlásce nebo věnovali Radě větší peněžní dar, bylo vyhotoveno zvláštní novoroční přání.

Rada založila kartotéku prací A. Sedláčka a článků o Sedláčkovi a spravuje knihovnu KASu (viz dále).

Prostory pro činnost Rady poskytovalo Západočeské muzeum v Plzni.

Po vyjítí CB II je nutno rozhodnout o ceně pro členy za CB III. Vzhledem k neustálému růstu cen tisku odhaduje Rada KAS nutnou cenu pro členy na 100 Kčs. Jedná se o realistický odhad finančních potřeb k zaplacení našeho podílu na vydávání CB při odpovědném zhodnocení finančních možností klubu. Nechceme se proto, že je možné o této sumě hlasovat, protože je možno je pouze zvýšit. Cenu by bylo možno snížit jedně v případě, že by někdo z členů opatřil sponsora, který by na vydávání přispěl. Žádost o dotaci jsme zaslali ministerstvu kultury a je reálná šance, že tuto dotaci obdržíme. Cena pro nečleny bude stanovena podle skutečných nákladů.

Zpráva o hospodaření Rady KAS za období 31. 12. 1990-31. 1. 1992.

Zůstatek k 31. 12. 1990: 12156,20

Příjmy:

Předplatné CB 2	4800,00
Předplatné Hlásky+mzerovec Hlásce	7182,80
Členské příspěvky	1912,60
Příspěvek pol. Plzeň na poštovné	400,00
Dotace města Plzně	10000,00
Dotace MK ČR	25000,00
Dary členů	490,00
Úroky	681,00
Celkem	51012,40

Výdaje:

Task CB 2	35000,00
Task Hláska	9132,80
Čistovné	235,00
Příspěvky Památkové unie	160,00
Diskety	50,00
Poštovné	525,30

Vyrovnání s pobočkami

Praha	200,00
Hradec Králové	60,00
Brno	40,00
Vedení účtu u spořitelny	95,00
Výdaje celkem	45498,10

Přebytek za sledované období 5514,30
Konečný stav účtu 17670,50

Vzhledem k nevýhodným podmínkám účtu u Státní spořitelny byly prostředky převedeny na vkladní listy různých bank (Poštovní, Komerční, Investiční) a jsou podle možnosti obnovovány.

Pokladník KAS ing. Petr Mikota

Zpráva o knihovně KASu

Knihovna KASu měla na konci roku 1991 75 položek. Pod jednotlivými položkami jsou vedeny knihy, brožury, ročníky časopisů, separáty. Rada klubu, která knihovnu spravuje, získala tyto tiskoviny darem, výměnou a podobně. Separáty Sedláč-

kových článků dává na vlastní náklady kopírovat. Knihovnu zatím využívali jen členové pilsenské pobočky tak, že si publikace osobně vypůjčovali v Plzni, Františkánské 13. Knihovna by však měla sloužit všem členům klubu. Kdo by měl zájem o vypůjčku (nejdéle na dva měsíce) a nemohl by si žádanou publikaci osobně vyzvednout, může si o ni napsat na adresu Rady. Poštovné však bude hrady vypůjčovat.

Následující seznam publikací knihovny KASu obsahuje číslo, pod nímž je tiskovna vedena a zkratkovitě autora a rok vydání: 1-Jurek: Pohledy na město. 1982. 2-Zpravodaj Krápského muzea východních Čech V, 1978/1. 3-Zpravodaj KMVČ VI, 1979/1. 4-Zpravodaj KMVČ XIII, 1986/1. 5-Rožmberský: Zaniklé vsi Klatovska. 1986. 6-Durdík: Průzkum hradu Kozího hřbetu. 1983. 7-Mapa kult. památek. 1985. 8-Acta regionalia. 1965. 9-Herout: Století kolem nás. 1985. 10-Zpravodaj KMVČ XI, 1984/1. 11-Zpravodaj KMVČ X, 1983/1. 12-Zpravodaj KMVČ IX, 1982/1. 13-Zpravodaj KMVČ XII, 1985/1. 14-Zpravodaj KMVČ XIV, 1987/1. 15-Smitka: Svěradice. 1989. 16-Pišeňsko 1926/2. 17-Muzejní listy z Podblánicka. 1989/duben. 18-ML z Podblánicka 1990/2. 19-Sedláček: Rokycanský archiv. 1976. 20-Výzkumy v Čechách 1984-85, 1987. 21-Ročenska KASu 1986 I. 22-Ročenska KASu 1986 II. 23-Ročenska KASu 1984. 24-Dostál: Střední Povltaví západ. 1948. 25-Gabriel-Smetana: Skalní hrady. 1986. 26-Filip: Počátky Českého ráje. 1947. 27-Antošová: Tempištejn. 1968. 28-Menclová: Cornštejn. 1964. 29-Památky středních Čech 4, 1989. 30-PSČ 3, 1988. 31-PSČ 2, 1987. 32-PSČ 1, 1985. 33-Novák: Bavorské hrady. 1990. 34-Gardavský: Helfenštejn. 1990. 35-Poche-Ehm: Umělecké památky Čech. 1982. 36-Kuthan: Počátky gotiky. 1983. 37-Castellologica Bohemica I, 1989. 38-České památky I. 1990/1. 39-ČP II. 1991/1. 40-Procházka-Úlovec: Hrady na Tachovsku I, 1988. 41-Ročenska KASu 1987. 42-Tywniak-Dracoun-Jásek: Tvrze v Mrači. 1988. 43-Plaček-Procházka: Opevněná sídla na Moravě. 1986. 44-Plaček: Hrady v povodí Svratky. 1986. 45-Kouřil-Plaček: Hrady Quingburg a Koberštejn. 1986. 46-Durdík: Hrad v Blatné. 1985. 47-Chotěbor-Smetánka: Panské dvory. 1985. 48-Plaček: Hrady na Oslavě. 1985. 49-Památky a příroda X, 1985, 1-9. 50-PaP XI, 1986, 1-9. 51-PaP XII, 1987, 1-10. 52-PaP XII, 1988, 1-10. 53-PaP XIII, 1989, 1-10. 54-PaP, 1990, 1-7. 55-Procházka: Puchov, s.a. 56-Sedláček: Místojasný slovník. 1908, část, s. 81-360. 57-Kohoutek-Šimeček: Hrad Lukov, s.a. 58-Přehled výzkumů 1986. ARÚ ČSAV Brno. 1989. 59-IV 1987. Brno 1990. 60-Kolář: O A. Sedláčkovi. 1988. 61-Gabriel: České Švýcarsko očima archeologa. 1986. 62-Slavičková: Zámek Děčín. 1991. 63-Pospíšalová: Zámecké interiéry. 1986. 64-IV 1985. Brno 1987. 65-PV 1988. Brno 1991. 66-Bez-děz. sborník. 1990. 67-Hrady a zámky na Moravě. 1987. 68-Fišera: Jilemnický zámek. 1991. 69-Sedláček: Hrad Krakovic. 1913. 70-Sedláček: Rozdělení Čech na kraje. 1876. 71-Sedláček: O M. Kolářovi. 1898. 72-Sedláček: O Husových průvodcích. 1922. 73-Sedláček: O Tůmovi ze Štítneho. 1878. 74-Sedláček: Lutoměřická bible. 1922. 75-Vlastivědný sborník I. Mariánská Týnice 1991/1.

Pro kartotéku prací A. Sedláčka a článků u Sedláčkovi zasílejte osobně ověřené údaje: autor, název práce (jde-li o článek periodika či sborníku, v němž byl uveřejněn, ročník a rozsah stran), rok, místo vydání. Na kartu se poznamenává, kdo údaje zaslal a tučí za jejich správnost.

P.R.

Pobočka Brno

Pobočka hodlá ve dnech 28.-29. května 1992 ve spolupráci s dalšími brněnskými institucemi uspořádat dvoudenní konferenci "Archeologické výzkumy na moravských a slezských hradech", na níž by byly předneseny informace o archeologických výzkumech formou vyžádaných 20 min. referátů. Součástí konference bude i blok menších příspěvků a sdělení.

Další činnost pobočky bude spočívat v iniciování údržbových prací na hradních zříceninách.

Pobočka Hradec Králové

Výlet do Polska, chystaný hradeckou pobočkou Klubu na 26.-28. 10. 1991, byl odložen, zejména z důvodu zavedení vysokých vjezdových poplatků na hranicích do Polska.

Nový termín výletu byl stanoven na 1.-3. 5. 1992. Přihlášky zasílejte na adresu: Ing. Jiří Slavík, Opatrného 845, 517 21 Týniště n. Orlicí.

Trasa bude směřována na Kladsko a Svidnicko, účastníci s vlastními automobily budou vítáni. Spací pytle s sebou, ubytování bude zajištěno v turistických ubytovnách na našem území. Sraz účastníků 1. 5. 1992 v 8.00 v Hradci Králové před budovou Muzea východních Čech (Eliščino nábřeží 465), případně je možno přistoupit na trase v Trutnově-Poříčí, na křižovatce u náhazí Trutnov-šted kolem 9.00.

J. Slavík

Zpráva o hospodaření KAS - pobočka Hradec Králové za rok 1991

Příjmy:	
Členské příspěvky za rok 1991	260,00
Příspěvky Radě za rok 1991	120,00
CB 2	880,00
Předplatné Hláska 1991	220,00
Členské příspěvky za rok 1992	280,00
Příspěvky Radě za rok 1992	140,00
Předplatné Hláska 1992	260,00
Dotace Okr. úřadu Hradec Králové	1200,00
Vrácený přeplatek Radě	60,00
 Celkem příjmy	3420,00

Výdaje:	
CB 2 a příspěvky Radě 13.3.1991	1000,00
Hláska a příspěvky Radě 31.10.1991	250,00
Hláska a příspěvky Radě 24.1.1992	260,00
Hláska a příspěvky Radě 27.2.1992	90,00
Poštovné a poplatek za vedení účtu	91,20
 Výdaje celkem	1691,20

Stav bankovního konta k 27.2.1992 1492,80

Pokladni hotovost k 27.2.1992	236,00
Přebytek za sledované období	1728,80
Konečný stav k 27.2.1992	1728,80

*Pokladník pobočky KAS v Hradci Králové Ing.
Jaroslav Černý*

Pobočka Plzeň

Zpráva o činnosti v roce 1991 Nejvýznamnější akcí plzeňské pobočky byl archeologický výzkum hradu Komberků prováděný ve spolupráci s expoziturou ARÚ ČSAV v Plzni. Dva členové pobočky se účastnili výzkumu hradu Křivokláta. Pobočka zorganizovala také tři vycházky, z nichž vyšel podnět pro písemné upozornění obecního zastupitelstva v Nezvěsticích na zaspávání příkopu nezvěstické tvrze popelem a odpadky. Výsledkem zákroku pobočky bylo umístění kontejneru na odpadky v blízkosti tvrziště. Také uveřejnění poznatků z další vycházky o devastaci tvrziště ve Skočicích mělo odezvu u příslušných orgánů.

Součástí jarní schůze plzeňské pobočky byla přednáška PhDr. T. Durdíka "Hradby doby husitské", na podzimní schůzi byly promítány diapozitivy hradů, které navštívili členové pobočky při svých pobytech v zahraničí. Od října se datují pravidelná setkání, konaná jedenkrát měsíčně vždy druhou středu v měsíci v zmním refektář františkánského kláštera. Tyto besedy vedou k bližším kontaktům mezi členy pobočky a ke vzniku nových aktivit. Výbor se schází pravidelně vždy první středu v měsíci. Hlavní mladí členové plzeňské pobočky roznašeli Hlásku, jejíž náplň byla téměř beze zbytku vytvářena členy pobočky, kteří se odhodlali publikovat.

Zpráva o hospodaření pobočky KAS Plzeň za období 1.1.91 - 31.1.92

	Kčs
Zůstatek v pokladně k 1.1.91	890
Příjmy	
Členské příspěvky	1620
Dary	30
Celkem příjmy	1650
Výdaje	
Známky, obálky	800
Cestovné přednášejícího	100
Diaprojektor	500
Celkem výdaje	1400
Přebytek za sledované období	250
Zůstatek v pokladně k 31.1.92	1140

Pokladník pobočky Ing. Petr Mikota

Akce pobočky

Dne 9. 4. 1992 od 17.00 hod. se koná v místnosti Klubu v suterénu radnice na náměstí člen-

ská schůze. Vedle běžné náplně (zprávy o činnosti a financích, plány na další období) bude přednesena též přednáška PhDr. T. Durdíka, CSc., kterou bude zakončen cyklus o hradní architektuře v Čechách. Pojednáno bude o hradech doby pohusitské až do doby, kdy se hrady přestávají stavět. Při schůzi budou rozdány zbývajícím plzeňským členům CB 2.

Dne 11. 4. 1992 se koná vycházka na hrady a tvrze Klatovska. Vede Libor Wetengl. Odjezd vlaku z Hlavního nádraží v 8.15 hod. směr Klatovy, lístky zakupte do stanice Janovice nad Úhlavou. Příjezd do Janovic v 9.30 hod. Následuje program: prohlídka hradu v Janovicích, pěšky na hrad Klenovou (prohlídka vnějšího opevnění hradu, v případě možnosti i prohlídka jádra hradu). Odtud po silnici k zámku v Týnci (prohlídka), odtud k tvrzi Kouskova Lhota (Černé krávy), podle možnosti prohlídka věže a situace opevnění. Výlet bude ukončen na nádraží v Neznašově nebo Vrhavě na trati z Horažovic do Domažlic (odjezd do Klatov a Plzně v 16.15 hod. z Neznašov). Příjezd do Plzně v 17.48 hod. Příbuzná délka trasy je 10 km.

Víte kde stával Kuněm Hrádek ?

V tom nejsou zajedno ani odborníci. My se pokusíme tuto otázku zodpovědět přímo na místě. Dne 29. 4. 1992 (středa) - v rámci nenáročné odpolední exkurze navštívíme lokalitu za Věsmi svatými a areál staveniště Fakultní nemocnice na Lochotíně. Sraz účastníků v 16.00 hod. u školy na rohu Karlovarské třídy (Na Roudné) s Malickou ulicí. Těšíme se na Vaši účast. Vede J. Kabát.

Pobočka Praha

Členská schůze pražské pobočky KASu se konala v pondělí 9. března 1992 za hojné účasti členů v zasedací síni Pražského ústavu SPP. Členové výboru nejdříve referovali o činnosti pobočky a o některých organizačních záležitostech, poté se jednalo o hlavních akcích pobočky, plánovaných na letošní rok. Závěrem byla rozdána CB II a poté pan PhDr. T. Durdík přednesl zajímavou přednášku o vývoji hradní architektury ve Finsku, doplněnou řadou diapozitivů.

Jako první v pořadí akcí bude vycházka do Posázaví, plánovaná na sobotu 4. dubna 1992. Sraz účastníků ráno v 7.10 před pokladnami na Wilsonově (Hlavní) nádraží, odjezd vlakem v 7.20 směr Benešov. Ze stanice Senohraby (příjezd v 8.10 hod.) povede trasa vycházky přes zbytky hradu Ježova ke zříceninám dvou zlenických hradů, dále přes hradiště a kostel ve Lštění a zříceniny hradu Dubá až na zámek Komorní Hrádek a zříceniny Čejchanova Hrádku. Předpokládaná délka pochodu max. 15 km, návrat vlakem z Chocerad. Srdečně zveme nejen členy ale i hosty.

Na pátek až neděl 8.-10. května 1992 je připravován autobusový zájezd do oblasti česko-rakouského pomezí (Podyjí). Odjezd již ve čtvrtek odpoledna 7. května, noclehy zajištěny na našem území nedaleko státní hranice. Denně ráno odjezd do Rakouska, večer návrat na ubytovnu. Předpokládaná cena zájezdu včetně ubytování max. 500 Kčs (mimo kapesné, které si musí opatřit každý

sám, z něj si také každý sám hraje vstupné do objektů). Přihlášky zašlete na adresu R. Bezvalda.

Na první polovinu září je připravován desetidenní výlet do Řecka (hrady na jižním Peloponésu). Předpokládaná cena max. 4.500 Kčs (opět bez kapsného), zájemci ze všech poboček nechť se hlásí na adresu R. Bezvalda (Hlivická 416/K27, 181 00 Praha 8 - Bohuťce).

Příští schůzka pražské pobočky se bude konat dne 27. dubna v 17.00 hodin opět v zasedací síni PÚSPP. Její součástí bude přednáška spojená s promítáním diapositivů.

J.Ú.

Adresář Klubu Augusta Sedláčka

Uvádíme první část adresáře KAS, poboček v Brně a Hradci Králové, jejichž seznamy jsou již v pořádku. Seznamy poboček v Plzni a Praze vyjdou až po vyjasnění příslušnosti některých členů do poboček.

Pobočka Brno

PhDr. Ludvík Belcredi, J. Fannonové 1, 628 00 Brno
Martin Bóna, Štefánikova 14, 953 01 Zlaté Moravce
PhDr. Jiří Doležal, Dolní Lhota 175, 678 01 Blansko
PhDr. Jiří Kohoutek, CSc., Moravská 4777, 76 005 Zlín
PhDr. Pavel Kouřil, Ant. Sovy 18, 747 05 Opava
David Merta, Řádky 6, 614 00 Brno-Obřany
PhDr. Jiří Merta, Řádky 6, 614 00 Brno-Obřany
Karel Noga, Na Martině 95, 683 03 Luleč
Marek Peška, Uzbecká 12, 600 00 Brno
Hana Petlachová, Šafaříkova 3, 746 01 Opava
Ing. Miroslav Plaček, Na výtílčce 1241, 69 681 Bzenec
PhDr. Lumír Poláček, Jiráskova 19, 60 000 Brno
PhDr. Rudolf Procházka, Brněnská 447, 664 42 Modřice
Jiří Ráčil, Schwaigrova 5, 60 000 Brno
Ing. arch. Pavel Šimeček, Prlovská 2489, 760 01 Zlín

PhDr. Josef Unger, CSc., Borodinova 4, 623 00 Brno

Radim Vrla, Horní Lhota 90, 763 23 Lhota u Luhačovic

Richard Zatloukal, Spodní 14/6, 625 00 Brno

Předsedou pobočky je Dr. J. Unger, CSc., na jeho adresu též zasílejte korespondenci pobočky.

Pobočka Hradec Králové

Antonín Borský, Travní 834, 286 01 Čáslav
Miroslava Cejpková, 561 52 Verměřovice 61
Ing. Jaroslav Černý, Markova 721, 500 02 Hradec Králové
Mgr. Jan Čížek, Kladská 1522, 547 01 Náchod
Bohumír Dragoun, Severní 653, 517 73 Opocno
Zdeněk Fišera, Spřílov-Laém 1014, 514 01 Jilemnice
Ing. Slavomír Kudláček, 17. listopadu 238, 530 02 Pardubice
PhDr. František Musil, CSc., Kozmova 1440, 562 01 Ústí nad Orlicí
Dagmar Pačlová, 542 25 Janské Lázně 88
Petr Pochop, Kruh 17, 512 31 Roztoky u Jilemnice
Bohumír Poláček, Sportovní 521, 500 09 Hradec Králové 9
PhDr. Jiří Sgbl, Polabiny 269, 500 39 Pardubice
Ing. Jiří Slavík, Opatrného 845, 517 21 Týnštno nad Orlicí
Ing. arch. Ladislav Svoboda, U Josefa 111, 530 09 Pardubice - Cihelna
Ing. arch. Jitka Svobodová, U Josefa 111, 530 09 Pardubice - Cihelna
Ing. Petr Vrchovský, Dukelská 640/2b, 736 01 Havířov - Šumperk
PhDr. Vladimír Wolf, Chodská 412, 541 01 Trutnov
Václav Zuzánek, Dolní 339, 512 44 Rokytnice nad Jizerou
Ing. Václav Zvěřina, Husova 84, 517 50 Častolovice

Předsedou pobočky je Ing. Jiří Slavík, korespondenci pobočky zasílejte na adresu Ing. Jaroslava Černého.

Na vydání tohoto čísla přispěl částkou 500 Kčs
ATELIÉR HISTORICKÉ ARCHITEKTURY konsorcium.

Na vydávání tohoto ročníku přispěla částkou 10000 Kčs Rada města Plzně.

HLÁSKA, Zpravodaj Klubu Augusta Sedláčka.

Vychází čtvrtletně. Šéfredaktor Petr Rožmberský, (zást. J. Miler). Adresa redakce: Klub Augusta Sedláčka, Františkánská 13, 301 12 Plzeň. Vydává Klub Augusta Sedláčka. Registrováno Zpč. KNV v Plzni pod značkou OK ZKNV 25/90 (OK ÚMP 23/1991). Cena výtisku 7.50 Kčs.